

УДК 338.24

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-7\(35\)-298-311](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-7(35)-298-311)

Сергійчук Сергій Ілліч кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, просп. Героїв України, б. 9, м. Миколаїв, 54025, тел. (097)301-13-33, <https://orcid.org/0000-0003-4977-9484>

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Анотація. Досліджено сутність, методи і засоби державного регулювання підприємницької діяльності з урахуванням різних поглядів вчених. До ключових особливостей державного регулювання підприємницької діяльності в умовах війни запропоновано додати: впровадження режиму воєнного стану, що дає державі можливість вживати більш рішучих заходів для регулювання економіки; відновлення інфраструктури та створення умов для нормального функціонування бізнесу; заходи для стримування інфляції, зростання цін на енергоносії, сировину та інші товари; спрощення процедур отримання дозволів та ліцензій, зменшення адміністративного тиску на бізнес; введення санкції проти країни-агресора та стимулювання співпраці з міжнародними партнерами.

Узагальнено методи і способи державної підтримки підприємництва в Україні. Сформована авторська схема державної підтримки підприємництва з урахуванням ведення повномасштабної війни. В фінансовій підтримці пропонується додати компенсацію підприємцям за втрати від війни та сприяння переміщенню підприємств з зон бойових дій до безпечних регіонів. В інформаційно-консультативній підтримці – інформування підприємців про нові програми державної підтримки; надання консультацій з питань відновлення пошкодженого майна, адаптації бізнесу до нових умов, пошуку нових ринків збуту; надання психологічної підтримки підприємцям та працівникам, які постраждали від війни. В підтримці інновацій та експорту – фінансування інноваційних проектів, які можуть допомогти підприємствам адаптуватися до умов війни та стати більш конкурентоспроможними; спрощення експортних процедур для стимулювання експорту українських товарів та послуг. Для розвитку екосистеми підприємництва – об'єднання підприємців, для надання взаємодопомоги та обміну досвідом з відновлення бізнесу; надання підтримки волонтерським ініціативам; залучення міжнародної допомоги для підтримки підприємництва.

Представлена модель державної політики сталого розвитку підприємництва з урахуванням забезпечення комплексу заходів, спрямованих на

створення сприятливого середовища для ведення бізнесу. Запропоновано впровадження терміну «Державне забезпечення підприємницької діяльності» – це комплекс заходів економічного, соціального, організаційного, правового та політичного забезпечення державою сприятливого середовища для формування і стійкого розвитку підприємницької екосистеми.

Ключові слова: державне регулювання підприємницької діяльності, підтримка розвитку підприємництва, заходи забезпечення підприємництва, сталий розвиток підприємництва

Sergiychuk Sergiy Ilyich PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of Management, Admiral Makarov National University of Shipbuilding, 9, Heroes of Ukraine Avenue, Mykolaiv, 54025, tel.: (097) 301-13-33, <https://orcid.org/0009-0003-4129-4690>

CONCEPTUAL FRAMEWORK OF STATE ENSURING FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURSHIP IN UKRAINE

Abstract. The article examines the essence, methods and means of state regulation of entrepreneurial activity with due regard for different views of scholars. The key features of the State regulation of entrepreneurial activity in times of war include: introduction of martial law, which enables the State to take more decisive measures to regulate the economy; restoration of infrastructure and creation of conditions for normal functioning of business; measures to curb inflation, rising prices for energy, raw materials and other goods; simplification of procedures for obtaining permits and licenses, reduction of administrative pressure on business; imposition of sanctions against the aggressor country and incentives

The methods and ways of state support for entrepreneurship in Ukraine are generalized. The author's own scheme of state support for entrepreneurship is formed, taking into account the conduct of a full-scale war. In terms of financial support, it is proposed to add compensation to entrepreneurs for losses from the war and to facilitate the relocation of enterprises from war zones to safe regions. Information and advisory support includes informing entrepreneurs about new state support programs; providing advice on restoring damaged property, adapting businesses to new conditions, finding new markets; and providing psychological support to entrepreneurs and employees affected by the war. In support of innovation and exports, we will finance innovative projects that can help businesses adapt to the war and become more competitive; simplify export procedures to stimulate exports of Ukrainian goods and services. To develop the entrepreneurship ecosystem – uniting entrepreneurs to provide mutual assistance and exchange experience in business recovery; supporting volunteer initiatives; attracting international assistance to support entrepreneurship.

The article presents a model of the State policy of sustainable development of entrepreneurship, taking into account the provision of a set of measures aimed at creating a favorable environment for doing business. The author proposes to introduce the term "State ensuring of entrepreneurial activity" – a set of measures of economic, social, organizational, legal and political support by the State of a favorable environment for the formation and sustainable development of the entrepreneurial ecosystem.

Keywords: state regulation of entrepreneurial activity, support for entrepreneurship development, measures to ensure entrepreneurship, sustainable development of entrepreneurship

Постановка проблеми. Україна прагне до європейської інтеграції та динамічного розвитку, тому визнає важливість розвитку підприємницької діяльності. Однак, на шляху до становлення сприятливого середовища для підприємництва виникає низка проблем, які потребують рішення з боку держави: складні та непрозорі процедури ведення бізнесу, а також високий рівень корупції на різних рівнях влади значно ускладнюють життя підприємців та стримують розвиток бізнесу; високі податки, політична та економічна нестабільність, недосконала судова система роблять Україну не дуже привабливою для інвестицій, що обмежує доступ до фінансування для підприємців; система освіти та підготовки кадрів не завжди відповідає потребам роботодавців, через що підприємства вимушені стикатися з дефіцитом кваліфікованих працівників; обмежений доступ до фінансування, консультаційних послуг, інформації та інших ресурсів стримує розвиток малого та середнього бізнесу; відсутність ефективних механізмів захисту прав власності та інтелектуальної власності створює ризики для підприємців та обмежує інвестиції в інновації та розробки. І це тільки частини ключових проблем з якими українські підприємці стикалися до початку пандемії COVID-19 та повномасштабної війни.

В умовах сучасних викликів з'явилися нові проблеми й загрози, викликані затяжними бойовими діями та активною мобілізацією висококваліфікованого персоналу на потреби армії, підняттям податків, перебоями з електропостачанням, значним зниженням купівельної спроможності та кількості клієнтів, перешкодами в експорті продукції, коливанням валютного курсу та інше [13].

Вирішення цих проблем є ключовим завданням державної політики щодо забезпечення розвитку підприємництва в Україні, а дане дослідження допоможе сприяти економічному зростанню, створенню нових робочих місць, підвищенню рівня життя населення, що відповідає потребам сьогодення і є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науково-практичним проблемам і дослідженню державного регулювання, підтримки і забезпечення

розвитку підприємницької діяльності в Україні присвячено роботи багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Зокрема, питаннями регулювання займалися – О. Бавико [2], В. Лойко & Б. Александров [8], Н. Шлафман [14], О.В. Орлова-Курилова; питаннями підтримки – А. Бачинський [3], В. Дикань & Н. Фролова [6], Т. Мельник [9], Н. Поповенко & О. Ганенко [10], Д. Пілевич; питаннями балансу регулювання і підтримки – Л. Безугла [4], Н. Рудь & Д. Федас [11], Є. Близнюк [5], Дудка, Т. В., Гайдай, Г. Г., Рябоштан, Л. Г. & Сервірог, Т. Ю. [7], І. Гнатенко; проблемам забезпечення багато приділяється уваги в закордонних виданнях, а серед українських вчених варто виділити В. Самофатову [12].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим, на сьогоднішній день в умовах сучасних викликів і повномасштабної війни чітко не визначені раціональні масштаби державного регулювання і напрями підтримкою розвитку підприємницької діяльності, що формує основу для впровадження нових методів забезпечення розвитку підприємницької діяльності, які враховують процес пошуку державою балансу між механізмом регулювання та інструментами підтримки, щоб створити умови для динамічного та стійкого розвитку підприємництва.

Мета статті. Дослідити механізм регулювання та інструментами підтримки підприємництва в Україні та запропонувати заходи забезпечення сталого розвитку підприємництва.

Для досягнення поставленої мети сформовані та вирішені наступні завдання:

- досліджено сутність механізму державного регулювання підприємницької діяльності з урахуванням різних поглядів вчених;
- узагальнено методи і способи державної підтримки підприємництва України з урахуванням ведення повномасштабної війни;
- запропоновано модель державної політики сталого розвитку підприємництва з урахуванням комплексу заходів забезпечення, спрямованих на створення сприятливого середовища для ведення бізнесу.

Виклад основного матеріалу. Війна в Україні суттєво вплинула на всі сфери життя, в тому числі й на підприємницьку діяльність. Державне регулювання і підтримка в цих умовах має свої особливості та пріоритети, які відрізняються від тих що використовуються в мирний час.

Державне регулювання (від лат. *regulare* – направляти, впорядковувати) – це комплекс політико-правових заходів, що здійснюються органами публічної влади з метою стабілізації існуючої системи соціально-економічних відносин та формування умов для їх подальшого прогресивного розвитку. Світова історія наочно демонструє, що жодна країна не в змозі ефективно розвиватись без впорядковуючого впливу державних органів на перебіг соціально-економічних процесів [2].

Державне регулювання підприємництва – це система правових, організаційних, адміністративних та регулятивно-контролюючих заходів держави, спрямованих на створення сприятливих умов для становлення та розвитку

підприємництва (сприятливого підприємницького середовища) і на його підтримку, а також управління державним сектором економіки для забезпечення ефективності та конкурентоздатності національної економіки [7].

Держава використовує різні методи для регулювання підприємницької діяльності в Україні. Їх можна поділити на дві основні групи:

1. Прямі методи: нормативно-правові акти (закони, постанови, укази та інші документи, які встановлюють правила та норми ведення бізнесу); ліцензування (видача спеціальних дозволів на здійснення певної діяльності); квотування (встановлення обмежень на обсяги виробництва, імпорту або експорту певних товарів); державні замовлення (закупівля товарів та послуг у підприємств на державні потреби); цінове регулювання (встановлення граничних цін на товари та послуги).

2. Непрямі методи: фіскальна політика (використання податків та інших фіскальних інструментів для стимулювання або стримування певної діяльності); грошово-кредитна політика (вплив на процентні ставки та доступність кредитів для підприємств); інформаційна політика (надання інформації та консультацій підприємцям); інноваційна політика (підтримка науково-дослідницької діяльності та розробок); розвиток інфраструктури (створення умов для ведення бізнесу, таких як дороги, електроенергія, комунікації).

Важливо зазначити, що держава повинна використовувати ці методи комплексно та послідовно, щоб не шкодити розвитку підприємництва, особливо в сучасних умовах війни. Розглянемо різні погляди вчених на перспективні методи державного регулювання підприємництва (табл. 1).

Таблиця 1

Методи державного регулювання підприємництва в сучасних умовах

Автори	Методи і засоби регулювання
1	2
Бавико О. Є. [2]	Механізм державного регулювання підприємницької діяльності представлений сукупністю функціональних підсистем організаційно-правового, фінансового, стимулюючого та підтримуючого, контролюючого впливу. Використовувані засоби розподіляються за адміністративним (правове визнання, порядок реєстрації, обмеження за видами, захист прав, ліцензування, стандартизація та сертифікація, приватизація, банкрутство, державний контроль, консультування, антимонопольна політика та ін.) й економічним (податкова, грошово-кредитна, цінова, амортизаційна, експортно-імпортна політика, державне замовлення, інвестування та ін.) змістом.
Лойко В. В., Александров Б. В. [8]	1. Державна програма повної або часткової релокації для бізнесу. 2. Міжнародні та державні програми фінансування, інвестування та допомоги. 3. Зміни у митному законодавстві, вибіркове зменшення та скасування митних податків. Спрощення документальних перевірок. 4. Перехід на дистанційні методи роботи, електронний документообіг.

Продовження таблиці 1

1	2
Дудка, Т. В., Гайдай, Г. Г., Рябоштан, Л. Г., Сервірог, Т. Ю. [7]	1. Удосконалення чинних правових актів, які гальмують розвиток підприємництва. 2. Подальше провадження державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності з метою створення сприятливого підприємницького середовища. 3. Активізація фінансово-кредитної та інвестиційної підтримки підприємництва. 4. Сприяння створенню інфраструктури розвитку підприємництва. 5. Удосконалення податкової системи. 6. Формування належного правового середовища для розвитку інноваційної та науково-технічної діяльності.
Безугла Л. С. [4]	Органи державного управління будують свої відносини з підприємцями, використовуючи такі інструменти регуляторної політики: податки та кредити; валютне регулювання; мита та квоти; договори на виконання робіт і здійснення послуг для загальнодержавних і місцевих потреб; науково-технічні, економічні, соціальні загально-державні та регіональні програми.
Бачинський А.Я. [3]	Держава має регулювати підприємництво шляхом соціально-економічного прогнозування, удосконалення дозвільної системи, антимонопольної політики, державної стандартизації, метрології й сертифікації, системи оподаткування, розроблення загально-державних і регіональних програм розвитку підприємництва.

Примітка. Розроблено автором на основі [2, 3, 4, 7, 8]

Окрім вищезазначеного, до ключових особливостей державного регулювання підприємницької діяльності в умовах війни пропонуємо додати:

1. Впровадження режиму воєнного стану, що дає державі можливість вживати більш рішучих заходів для регулювання економіки, наприклад, обмежувати ціни, вводити тимчасові заборони на експорт/імпорт певних товарів.

2. Відновлення інфраструктури та створення умов для нормального функціонування бізнесу. Війна призвела до руйнування мостів, доріг, складів, виробничих потужностей та інших об'єктів критичної інфраструктури, тому держава повинна вжити заходів із залучення і мобілізації економічних ресурси для відновлення.

3. Заходи для стримування інфляції, зростання цін на енергоносії, сировину та інші товари, що негативно впливає на рентабельність підприємств.

4. Спрощення процедур отримання дозволів та ліцензій, зменшення адміністративного тиску на бізнес.

5. Введення санкції проти країни-агресора та стимулювання співпраці з міжнародними партнерами.

Основні цілі державного регулювання в умовах сучасних викликів:

1. Вживати заходи для підтримки діючого бізнесу, стимулювання інвестицій та створення нових робочих місць.

2. Підтримка стратегічних галузей, які критично важливі для обороноздатності країни та забезпечення життєдіяльності населення (енергетика, харчова промисловість, транспорт, медицина).

3. Переорієнтація економіки на випуск продукції, необхідної для армії та населення в умовах війни.

4. Підтримка експортерів у пошуку нових ринків збуту та просуванні української продукції на світовому ринку.

Державне регулювання в умовах війни і повоєнного відновлення має бути гнучким та адаптивним до мінливих умов. Необхідно постійно моніторити ситуацію та вносити необхідні зміни до регуляторних актів. Також важливо забезпечити прозорість та відкритість державного регулювання, щоб воно користувалося довірою бізнесу та населення. Крім того, важливо співпрацювати з бізнесом та громадянським суспільством при розробці та реалізації державної політики. Тільки спільними зусиллями можна буде подолати наслідки війни та створити сприятливі умови для розвитку української економіки.

Війна в Україні триває вже більше року, і за цей час український бізнес вже продемонстрував свою стійкість та адаптивність до нових умов. Багато підприємств знайшли способи відновити роботу, перепрофілюватися та навіть розширити свою діяльність в умовах війни. Це свідчить про те, що український бізнес має значний потенціал для розвитку, і держава має й надалі підтримувати його.

Надмірне регулювання може стримувати ініціативу та креативність підприємців, а недостатнє регулювання може призвести до недобросовісної конкуренції та шкоди споживачам. Тому держава повинна знайти баланс між регулюванням та підтримкою підприємництва, щоб створити сприятливе середовище для його розвитку.

Державна політика підтримки підприємництва – сукупність пріоритетних рішень, які визначають основні напрямки і форми правового, економічного та організаційного сприяння розвитку підприємництва з урахуванням інтересів держави та суб'єктів господарювання. Під державною підтримкою слід розуміти, з одного боку, державне регулювання цього сектору економіки, що передбачає насамперед свідоме формування державними структурами правових, економічних та організаційних форм становлення і розвитку підприємництва, а, з іншого боку, – створення стимулів, використання матеріальних і фінансових ресурсів, які залучаються у сферу підприємництва на пільгових засадах або безоплатно [2].

Розглянемо різні погляди вчених на актуальні методи державної підтримки підприємництва (табл. 2).

Таблиця 2

Методи державної підтримки підприємництва в сучасних умовах

Автори	Методи підтримки
1	2
Верховна Рада України [1]	Законодавством встановлюються такі напрями державної підтримки малого та середнього підприємництва в Україні: 1. Удосконалення та спрощення порядку ведення обліку в цілях оподаткування. 2. Запровадження спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності для суб'єктів малого підприємництва, що відповідають критеріям, встановленим у податковому законодавстві.

Продовження таблиці 2

1	2
	3. Залучення суб'єктів малого підприємництва до виконання науково-технічних і соціально-економічних програм, здійснення постачання продукції (робіт, послуг) для державних та регіональних потреб. 4. Забезпечення фінансової державної підтримки малих і середніх підприємств шляхом запровадження державних програм кредитування, надання гарантій для отримання кредитів, часткової компенсації відсоткових ставок за кредитами тощо. 5. Сприяння розвитку інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва. 6. Гарантування прав суб'єктів малого і середнього підприємництва під час здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності. 7. Сприяння спрощенню дозвільних процедур та процедур здійснення державного нагляду (контролю), отримання документів дозвільного характеру для суб'єктів малого і середнього підприємництва та скороченню строку проведення таких процедур. 8. Організація підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для суб'єктів малого і середнього підприємництва. 9. Впровадження механізмів сприяння та стимулювання до використання у виробництві суб'єктами малого і середнього підприємництва новітніх технологій, а також технологій, які забезпечують підвищення якості товарів (робіт, послуг).
Дикань В.В., Фролова Н.Л. [6]	1. Урегулювання законодавчих прогалин і лібералізація розвитку сектору малого та середнього підприємництва. 2. Спрощення доступу і розширення джерел фінансування в процесі відбудови суб'єктів малого та середнього бізнесу. 3. Формування інфраструктурного базису для економічного відродження сектору малого та середнього бізнесу.
Дудка, Т. В., Гайдай, Г. Г., Рябоштан, Л. Г., Сервірог, Т. Ю. [7]	1. Формування правової бази розвитку і підтримки підприємництва. 2. Створення системи фінансування, кредитування та страхування підприємницької діяльності. 3. Забезпечення матеріальних умов розвитку підприємництва. 4. Формування ринкової інфраструктури та створення конкурентного середовища для забезпечення підприємницької діяльності. 5. Забезпечення швидкого міжгосподарського, міжгалузевого і міжрегіонального перерозподілу капіталу і робочої сили. 6. Підготовка кадрів для підприємницької діяльності. 7. Інформаційна та науково-методична підтримка підприємництва.
Мельник Т.Ю. [9]	1. Програма з релокації українських виробництв за підтримки держави спрямована на збереження виробничого і трудового потенціалу. 2. Державна програма «Доступні кредити 5-9 %». 3. Удосконалення системи інформаційної та консультативної державної підтримки бізнесу (сприяння започаткуванню підприємницької діяльності за допомогою Інтернету; надання інформації про стан виконання державних, регіональних і місцевих програм підтримки підприємництва та рівень ефективності державної підтримки; про стан розвитку бізнесу, про об'єкти інфраструктури підтримки підприємництва, іншої інформації)

Примітка. Розроблено автором на основі [1, 6, 7, 9]

Проаналізувавши законодавство, роботи вітчизняних вчених і досвід зарубіжних країн сформована схема державної підтримки підприємництва з урахуванням війни в Україні (рис. 1).

Важливо зазначити, що набір методів та інструментів державної підтримки підприємництва може відрізнятися в різних країнах залежно від їхніх пріоритетів, ресурсів та етапу розвитку економіки. Спільним для багатьох країн є прагнення створити сприятливе середовище для ведення бізнесу, яке стимулює інновації, інвестиції та створення нових робочих місць.

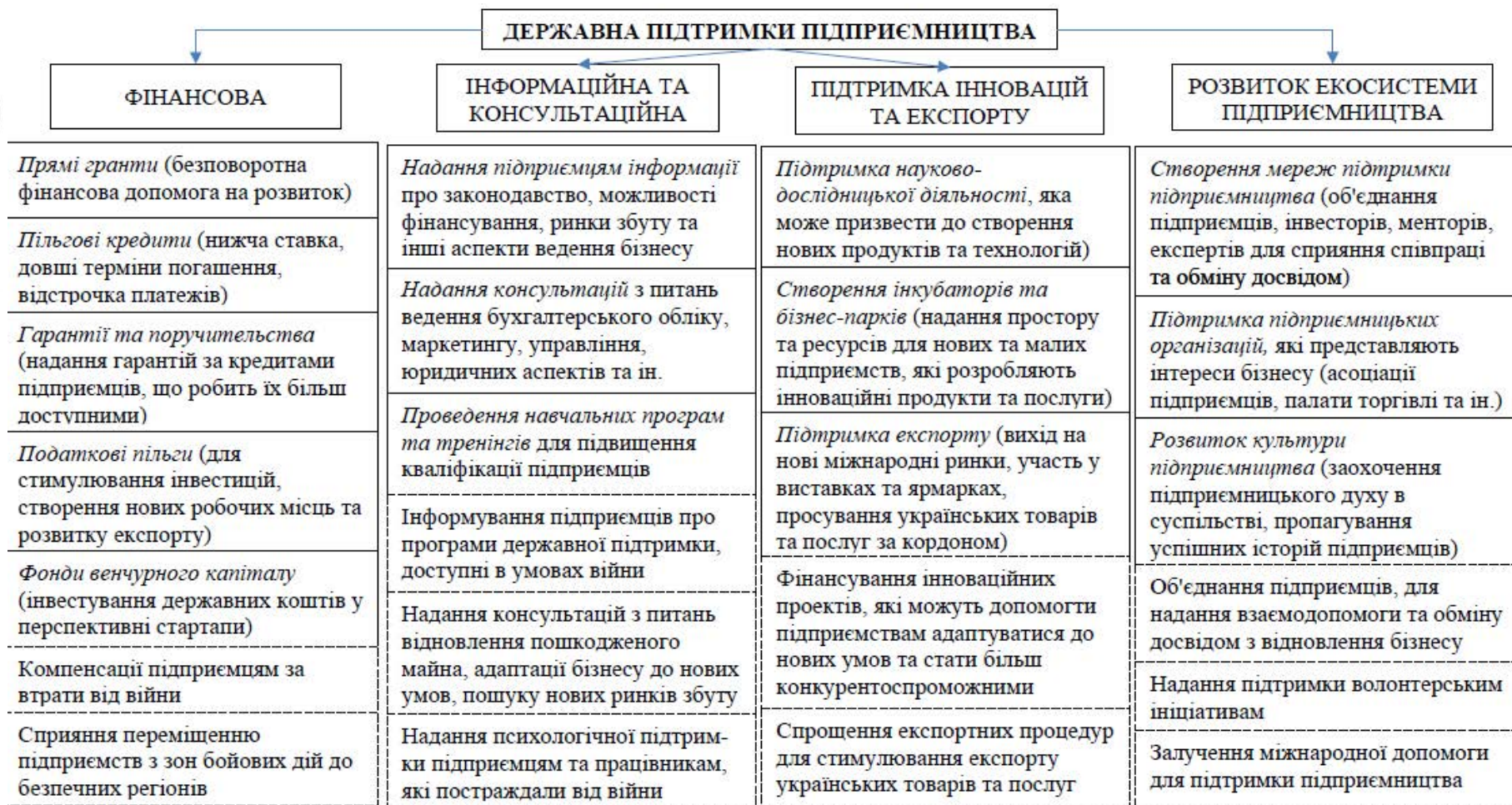

Рис. 1.1. Методи і способи державної підтримки підприємництва України з урахуванням сучасних викликів

Примітка. Розроблено автором на основі [1, 6, 7, 9, 10] та власних спостережень

Підтримуємо думку Н.С. Поповенко і О.В. Ганенко, «що державна підтримка підприємств вважається обґрунтованою у разі, коли вона сприяє усуненню ситуацій, коли ринкові механізми не забезпечують ефективного по Парето розподілу ресурсів. Таким чином, за словами самого Парето: «Будь-яка зміна, яка нікому не приносить збитків, а деяким суб'єктам приносить користь (за їх власною оцінкою), є поліпшенням». Значить, визнається право на всі зміни, які не приносять нікому додаткової шкоди. В інших випадках її застосування тягне за собою спотворення конкуренції на ринку, оскільки одні виробники опиняються у більш вигідних умовах, ніж інші. Тому СОТ і ЄС ввели обмеження на застосування державної підтримки підприємств з метою недопущення порушень конкурентного ринкового середовища на міжнародному рівні. Тим самим для України постало питання здійснення такої державної підтримки, яка б, з одного боку, узгоджувалася з міжнародними зобов'язаннями нашої держави у зв'язку зі вступом до СОТ і в рамках інтеграції в ЄС, а з іншого – сприяла проведенню необхідних структурних реформ» [10].

Враховуючи орієнтацію держави на інклюзивний розвиток соціально-економічної системи України та постійну необхідність знаходження балансу між регулюванням і підтримкою підприємництва пропонуємо впровадити в практику модель державної політики сталого розвитку підприємництва з урахуванням комплексу заходів забезпечення, спрямованих на створення сприятливого середовища для ведення бізнесу (рис. 2).

Термін «забезпечення сталого та інклюзивного розвитку малих й середніх підприємств (далі за текстом – МСП)» використовується в роботі В. Самофатової: «Отже, в нинішніх умовах, для забезпечення сталості та інклюзивності функціонування МСП слід сформувати заходи системної державної стратегічної політики, які сприятимуть забезпеченню сталого та інклюзивного розвитку МСП у повоєнний період. Сюди можна віднести створення сприятливого бізнес-середовища, стимулювання споживчого попиту, різноманітні форми допомоги МСП для створення нових робочих місць, підтримка освіти і фінансової грамотності, сприяння поверненню трудових ресурсів, відбудова та розвиток критичної інфраструктури і т. ін. Визначення європейського цивілізаційного вектора пріоритетом стратегічного розвитку надає можливість Україні розраховувати також і на потужну зовнішню підтримку. МСП має неухильно продовжувати розвиватися, для того щоб підтримувати власний добробут та економіку України» [12].

Мета регулювання підприємництва – захистити споживачів, сприяти добросовісній конкуренції та запобігти шкоді, яку може завдати неконтрольована підприємницька діяльність.

Мета підтримки підприємництва – сприяти створенню нових підприємств, розширенню існуючих, інвестуванню та інноваціям.

Мета комплексного забезпечення підприємництва – це усунення бар'єрів для розвитку сталого підприємництва, гарантувати верховенство права, захистити права власності та забезпечити доступ до ресурсів.

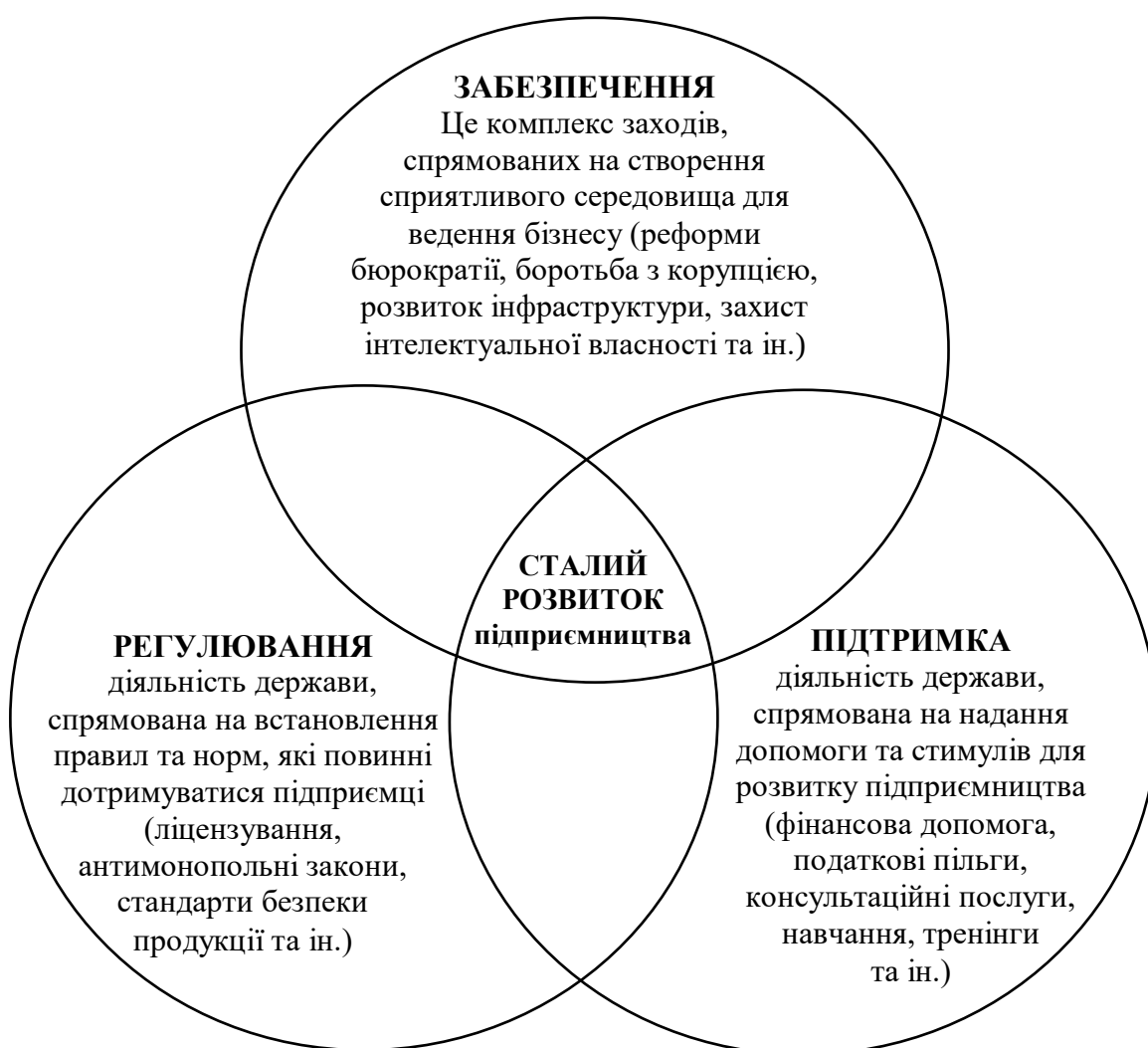

Рис. 1. Модель державної політики сталого розвитку підприємництва
Примітка. Розроблено авторами на основі [1–14] та власних спостережень

Далі пропонується впровадження терміну «Державне забезпечення підприємницької діяльності» – це комплекс заходів економічного, соціального, організаційного, правового та політичного забезпечення державою сприятливого середовища для формування і стійкого розвитку підприємницької екосистеми.

Державне забезпечення підприємництва включає реформи бюрократії, боротьба з корупцією, спрощення регуляторних процедур, розвиток інфраструктури, захист інтелектуальної власності, податкові пільги та фінансова підтримка, розвиток ринкової інфраструктури, забезпечення правового захисту, освіта й тренінги, консультаційна та інформаційна підтримка.

Деякі заходи забезпечення переплітаються з механізмами регулювання підприємництва, підкреслюючи важливість інструментів підтримки підприємницької діяльності, проте, головною метою державного забезпечення підприємництва є створення сприятливого соціально-економічного середовища та сталий розвиток сучасної підприємницької екосистеми.

За результатами дослідження Gradus Research Plus представлених Є. Близнюком: «Важливо зазначити про вимоги до держави в царині реформування податкової (25% опитаних), судової систем (25%), створення привабливих умов для інвесторів (32%). Найбільший запит українського бізнесу до держави – боротьба з корупцією – 60% респондентів підтвердили це. На думку опитаних підприємців, це найбільше сприятиме економічному відновленню країни і мотивуватиме повернення мігрантів, що опинилися за кордоном. Бізнес не очікує від держави значної допомоги, опікування чи підтримки, але сподівається на наведення порядку в рамках державних структур [5]. Тому, в умовах війни, механізм державного регулювання повинен бути гнучким та адаптивним до мінливих потреб ринку, інструменти підтримки – адресні та спрямовані на ті сфери, де вони можуть мати найбільший вплив, а заходи забезпечення розвитку підприємництва повинні бути пріоритетом державної політики.

Висновки. Ефективне регулювання, підтримка та забезпечення розвитку підприємницької діяльності потребують комплексного підходу з боку держави. Занадто жорстке регулювання може стримувати розвиток бізнесу, а недостатня підтримка та несприятливе середовище можуть зробити ведення бізнесу нерентабельним. Тому держава повинна знайти баланс між регулюванням, підтримкою та забезпеченням, щоб створити умови для динамічного та стійкого розвитку підприємництва.

В подальшому постає необхідним розробка механізму забезпечення сталого розвитку підприємництва в Україні, який ґрунтується на принципах інклюзивності (забезпечення рівного доступу до можливостей для всіх підприємців, незалежно від їхнього розміру, галузі діяльності, місця розташування та інших факторів), справедливості (створення прозорих та справедливих правил ведення бізнесу, які не дискримінують жодну групу підприємців), підзвітності (забезпечення чіткої підзвітності влади перед підприємцями за свої дії та рішення) та стійкості (розробка та реалізація політики підтримки підприємництва, яка враховує довгострокові перспективи розвитку економіки та соціальні наслідки). Розробка та реалізація ефективного механізму забезпечення сталого розвитку підприємництва в Україні може стати ключовим фактором економічного зростання, підвищення рівня життя населення, створення нових робочих місць та зміцнення демократії.

Література:

1. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22.03.2012 р. № 4618-VI [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>
2. Бавико О. Є. Необхідність державного регулювання підприємництва та механізми його здійснення. Ефективна економіка. 2017. №12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5985>
3. Бачинський А. Я. Механізми державного регулювання підприємницької діяльності в Україні. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління. 2018. №2 29(68). С. 52-55. URL: http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/2_2018/11.pdf

4. Безугла Л. С. Механізми державного регулювання підприємницької діяльності в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2011. №6. С. 89-92. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/6_2011/25.pdf

5. Близнюк Є. Виклики бізнесу під час війни : відновлення кадрів, роль держави та зміни у плануванні. LB. 2023. URL: https://lb.ua/blog/yevheniia_blyzniuk/584600_vikliki_biznesu_pid_chas_viyeni.html

6. Дикань В.В., Фролова Н.Л. Напрями та інструменти державної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу в Україні у воєнний час. Економіка та суспільство. 2022. №38. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-56>

7. Дудка Т. В., Гайдай Г. Г., Рябоштан Л. Г., Сервірог Т. Ю. Державне регулювання та підтримка підприємництва в Україні. Вісник Національного транспортного університету. 2020. №2. URL: <http://publications.ntu.edu.ua/visnyk/47/106.pdf>

8. Лойко В. В., Александров Б. В. Підтримка та розвиток малого та середнього бізнесу в Україні в умовах війни. European scientific journal of Economic and Financial innovation. 2023. №1(11). URL: <https://www.journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/217/172>

9. Мельник Т. Ю. Державна підтримка та стимулювання розвитку бізнесу в Україні під час дії воєнного стану. Економіка, управління та адміністрування. 2022. №2 (100). С. 3-11. URL: <http://ema.ztu.edu.ua/article/view/261787/258190>

10. Поповенко Н.С., Ганенко О.В. Державна підтримка розвитку малого бізнесу в Україні. Економіка: реалії часу. 2012. №1. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2012/No1/126-132.pdf>

11. Рудь Н., Федас Д. Державне регулювання та підтримка інноваційного розвитку економіки в Україні. Економічний форум. 2021. №1(3). С. 26-38. URL: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2021-3-4>

12. Самофатова В. Забезпечення сталості та інклюзивності розвитку малого та середнього підприємництва в повоєнний період. Економіка та суспільство. 2023. №5. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-3>

13. Сергійчук С.І., Сергійчук С.Д. Сучасні виклики і перспективи для розвитку вітчизняного підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Економіка та суспільство. 2024. № 63. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4110>

14. Шлафман Н. Л. Механізми регулювання розвитку підприємницького сектору : монографія. Херсон : Ін-пробл. ринку та екон.-екол. дослідж. НАН України. 2010. 284 с. URL: <https://journals.maup.com.ua/index.php/public-management/article/view/650/1106>

References:

1. Zakon Ukrainy «Pro rozvytok ta derzhavnu pidtrymku maloho i serednoho pidpryiemnytstva v Ukraini» [The Law of Ukraine "On the Development and State Support of Small and Medium-Sized Enterprises in Ukraine"] (22.03.2012 № 4618-VI). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>

2. Bavyko, O. Y. (2017). Neobkhdnist derzhavnoho rehuliuвання pidpryiemnytstva ta mekhanizmy yoho zdiisnennia [The need for state regulation of entrepreneurship and mechanisms for its implementation]. Efektyvna ekonomika, vol. 12. [in Ukrainian]. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5985>

3. Bachynskyi A. Y. Mekhanizmy derzhavnoho rehuliuвання pidpryiemnytskoi diialnosti v Ukraini [Mechanisms of state regulation of entrepreneurial activity in Ukraine.]. Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni VI Vernadskoho. Seriia: Derzhavne upravlinnia [Scientific Notes of Vernadsky Taurida National University. Series: Public Administration], № 2, 29(68). 2018. С. 52-55. [in Ukrainian]. URL: http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/2_2018/11.pdf

4. Bezugla L. S. (2011). Mekhanizmy derzhavnoho rehuliuвання pidpryiemnytskoi diialnosti v Ukraini [Mechanisms of state regulation of entrepreneurial activity in Ukraine]. Investytsii: praktyka ta dosvid [Investments: practice and experience], vol. 6, pp. 89-92. [in Ukrainian]. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/6_2011/25.pdf

5. Bliznyuk E. (2023). Vykylyky biznesu pid chas viiny : vidnovlennia kadriv, rol derzhavy ta zminy u planuvanni [Business challenges in time of war: staff recovery, the role of the state and changes in planning]. LB. [in Ukrainian]. ULR: https://lb.ua/blog/evheniia_blyzniuk/584600_viklyki_biznesu_pid_chas_viyni.html

6. Dikan V.V., Frolova N.L. (2022). Napriamy ta instrumenty derzhavnoi pidtrymky rozvytku maloho ta serednoho biznesu v Ukraini u voiennyi chas [Directions and instruments of state support for the development of small and medium-sized businesses in Ukraine in wartime]. Ekonomika ta suspilstvo [Economy and society], vol. 38. [in Ukrainian]. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-56>

7. Dudka T., Gaidai G., Ryaboshtan L., Servirog T. (2020). Derzhavne rehuliuвання ta pidtrymka pidpriemnytstva v Ukraini [State regulation and support of entrepreneurship in Ukraine]. Visnyk Natsionalnoho transportnoho universytetu [Bulletin of the National Transport University], vol. 2. [in Ukrainian]. URL: <http://publications.ntu.edu.ua/visnyk/47/106.pdf>

8. Loiko V., Aleksandrov B. (2023). Pidtrymka ta rozvytok maloho ta serednoho biznesu v Ukraini v umovakh viiny [Support and development of small and medium-sized businesses in Ukraine during the war]. European scientific journal of Economic and Financial innovation, vol. 1(11). [in Ukrainian]. URL: <https://www.journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/217/172>

9. Melnyk T. (2022). Derzhavna pidtrymka ta stymuliuвання rozvytku biznesu v Ukraini pid chas dii voiennoho stanu [State support and stimulation of business development in Ukraine during martial law]. Ekonomika, upravlinnia ta administruvannya [Economics, management and administration], vol. 2(100), pp. 3-11. [in Ukrainian]. URL: <http://ema.ztu.edu.ua/article/view/261787/258190>

10. Popovenko N., Ganenko V. (2012). Derzhavna pidtrymka rozvytku maloho biznesu v Ukraini [State support for small business development in Ukraine]. Ekonomika: realii chasu [Economy: realities of the times], vol. 1. [in Ukrainian]. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2012/No1/126-132.pdf>

11. Rud N., Fedas D. (2021). Derzhavne rehuliuвання ta pidtrymka innovatsiinoho rozvytku ekonomiky v Ukraini [State regulation and support of innovative economic development in Ukraine]. Ekonomichnyi forum [Economic Forum], vol. 1(3), pp. 26-38. [in Ukrainian]. URL: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2021-3-4>

12. Samofatova V. (2023). Zabezpechennia stalosti ta inkluzyvnosti rozvytku maloho ta serednoho pidpriemnytstva v povoiennyi period [Ensuring the Sustainability and Inclusiveness of Small and Medium-Sized Entrepreneurship Development in the Postwar Period]. Ekonomika ta suspilstvo [Economy and society], vol. 5. [in Ukrainian]. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-3>

13. Serhiychuk S., Serhiychuk D. (2024). Suchasni vykylyky i perspektyvy dlia rozvytku vitchyznianoho pidpriemnytstva v umovakh viiny i povoiennoho vidnovlennia [Current Challenges and Prospects for the Development of Domestic Entrepreneurship in the Context of War and Postwar Reconstruction]. Ekonomika ta suspilstvo [Economy and society], vol. 63. [in Ukrainian]. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4110>

14. Schlafman N. (2010). Mekhanizmy rehuliuвання rozvytku pidpriemnytskoho sektoru: monohrafiia [Mechanisms for regulating the development of the entrepreneurial sector: a monograph]. In-probl. rynku ta ekon.-ekol. doslidzh. NAN Ukrainy [Institute of Market Problems and Economic and Ecological Research. National Academy of Sciences of Ukraine]. [in Ukrainian]. URL: <https://journals.maup.com.ua/index.php/public-management/article/view/650/1106>

